

**ΕΙΚΟΣΤΟ ΕΝΑΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ**

**Αθήνα, 15, 16 και 17 Μαΐου 2009
Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο**

Παρασκευή, 15 Μαΐου 2009

**Πρωινή Συνεδρίαση
*ΠΡΩΤΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ***

Προεδρεύουν:

**Ευγενία Χαλκιά
Γιώτα Ατζακά**

09.30 Έναρξη

09.45 Γιώργος Δεληγιαννάκης: Αγάλματα σε δημοσίους χώρους κατά την υστερορωμαϊκή περίοδο: συμβολή στη μνημειακή τοπογραφία της ρωμαϊκής επαρχίας της Αχαΐας

10.00 Χαράλαμπος Μπακιρτζής - Πέλλη Μάστορα: Σχετίζονται τα ψηφιδωτά της Ροτόντας Θεσσαλονίκης με τη μετατροπή της σε χριστιανικό ναό;

10.15 Ελένη Προκοπίου: ΑΚΡΩΤΗΡΙ, *Καταλύματα των Πλακωτών*, Οικοδόμημα Α', 2007-2008: «Ένα νέο πρωτοβυζαντινό μνημείο στη Χερσόνησο του Ακρωτηρίου των Γάτων»

10.30 Δημήτρης Χατζηλαζάρου: Προκαταρκτική παρουσίαση της σωστικής ανασκαφικής έρευνας της 2^{ης} Ε.Β.Α. στον όρμο Λιβιάδι στη Σχοινούσα

10.45 Χαρίκλεια Διαμαντή - Κέλλη Κουζέλη: Νέα αρχαιολογικά και αρχαιομετρικά στοιχεία για την παραγωγή και εισαγωγή πρωτοβυζαντινών αμφορέων στο Αιγαίο: Η περίπτωση της Αλάσαρνας στην Κω

11.00 Συζήτηση

11.15 Διάλειμμα

ΜΕΣΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Προεδρεύουν:

**Μαρία Παναγιωτίδη
Χαράλαμπος Μπακιρτζής**

11.45 Νίκος Τσιβίκης: Περιμένοντας τους Σελτζούκους. Ανασκαφή μεσοβυζαντινών στρωμάτων στη Βασιλική Α του Αμορίου

12.00 Πλούταρχος Θεοχαρίδης: Προσπάθεια αναπαράστασης του συγκροτήματος της Μεγίστης Λαύρας κατά τους μέσους χρόνους

- 12.15 Σωτήρης Βογιατζής:** Σκέψεις και εικασίες γύρω από τη φιάλη της ιεράς μονής Μεγίστης Λαύρας στο Άγιον Όρος
- 12.30 Γιώργος Κακαβάς - Χριστίνα Πινάτση - Κλήμης Ασλανίδης:** Ναός Μεταμόρφωσης του Σωτήρος στην Άμφισσα-νέα ευρήματα
- 12.45 Σταύρος Μαμαλούκος:** Παρατηρήσεις στην οικοδομική ιστορία και την αρχιτεκτονική του οικοδομικού συγκροτήματος της μονής Σαγματά
- 13.00 Μαρία Κωστακοπούλου - Katharina Ruetten - Mayssoyn Issa:** Μονή Αγίου Δημητρίου. «Ο κρυμμένος θησαυρός των Χαλαντρών Νάξου»
- 13.15 Ελισάβετ Γιώτα:** Ένα σπάραγμα εικόνας του 11ου αιώνα στο Σινά και η πρωιμότερη μεσοβυζαντινή παράσταση απεικόνισης του Χριστού σε σκηνή του Ευαγγελισμού
- 13.30 Συζήτηση**
- 13.45 Λήξη της πρωινής συνεδρίασης**

Απογευματινή Συνεδρίαση

ΥΣΤΕΡΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

α. Η τέχνη στις λατινοκρατούμενες περιοχές

- Προεδρεύουν:** **Ροδονίκη Ετζέογλου**
Χρυσάνθη Μαυροπούλου-Τσιούμη
- 16.30 Παντελής Φουντάς:** Αιτιολογική πρόταση για την ενσωμάτωση δυτικότροπων στοιχείων στους ναούς της Ηλείας: Βλαχέρνα και Καθολική
- 16.45 Ορέστης Βαβατσιούλας:** Οι οικοδομικές φάσεις της καθολικής Μητρόπολης του Κάστρου Νάξου
- 17.00 Ερμιόνη Καραχάλιου:** Δίδυμη βασιλική: ο συνδετικός κρίκος μεταξύ δύο δογμάτων. Η περίπτωση της Παλιοχώρας
- 17.15 Ευάγγελος Χαριτόπουλος:** Η κοντινή ενδοχώρα του Ρεθύμνου κατά τον ύστερο μεσαίωνα. Τεκμηρίωση και χαρτογράφηση των αρχιτεκτονικών κατάλοιπων σε περιβάλλον γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών
- 17.30 Θέτις Ξανθάκη:** Δύο ναοί της Παναγίας στο Κακοδίκι και στο Κάδρος Κανδάνου
- 17.45 Ιωάννης Βιταλιώτης:** Βυζαντινές τοιχογραφίες σε ερειπωμένο μεσαιωνικό ναό στο Derven της κεντρικής Αλβανίας
- 18.00 Συζήτηση**
- 18.15 Διάλειμμα**

β. Η τέχνη στο Βυζάντιο και τη Σερβία

Προεδρεύουν:

Τίτος Παπαμαστοράκης

Όλγα Γκράτζιου

18.45 Κωνσταντίνος Σκαμπαβίας: Ανάγλυφα μεταλλικά εικονίδια Βυζαντινών χρόνων του Μουσείου Π&Α Κανελλοπούλου

19.00 Χριστίνα Ντοκάρου: Προδρομικές αναφορές στον Ακάθιστο Ύμνο στη μνημειακή ζωγραφική σε δύο μνημεία του 12^{ου} και του 13^{ου} αιώνα

19.15 Ivan Drić: The Serres icon of saints Theodores: Notes on a lost cult image

19.30 Ανέστης Βασιλακέρης: Η Θεσσαλονίκη χωρίς Πανσέληνο; Αναζήτηση κριτηρίων για την ερμηνεία της ομοιότητας στην παλαιολόγια ζωγραφική

19.45 Ivana Jevtić: Antique elements in late Byzantine wall painting: an example from medieval Serbia

20.00 Συζήτηση

γ. Η τέχνη από την ύστερη στη μεταβυζαντινή περίοδο

20.15 Ανθή Ανδρονίκου: Απεικονίσεις του βίου της Παναγίας σε κυπριακά μνημεία (12^{ος}-16^{ος} αιώνας)

20.30 Μαρίζα Τσιάπαλη - Πασχάλης Ανδρούδης: Επανεξέταση του βυζαντινού ναού του Αγίου Δημητρίου Αιανής: αρχιτεκτονική και ζωγραφικός διάκοσμος

20.45 Καλλιρρόη Λινάρδου: Ο κώδικας Paris.gr. 135 και η σχέση του με τον κώδικα Laud.gr. 86 της Bodleian Library

21.00 Μελίνα Παϊσίδου: Αμφιπρόσωπη φορητή εικόνα στην Αχειροποίητο Θεσσαλονίκης : Παναγία Ρευματοκρατόρισσα-Σταύρωση

21.15 Συζήτηση

21.30 Λήξη της απογευματινής συνεδρίασης

Σάββατο, 16 Μαΐου 2009

Πρωινή Συνεδρίαση

ΗΜΕΡΙΔΑ ΜΕ ΘΕΜΑ

ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΕ ΜΝΗΜΕΙΑ

Προεδρεύουν:

Σοφία Καλοπίση-Βέρτη

Χαράλαμπος Μπούρας

09.30 Αλέξανδρος Τσάκος: Ενεπίγραφοι σταυροί από τη μεσαιωνική Νουβία

09.45 Όλγα Καραγιώργου: Λιθοξοϊκά χαράγματα σε αρχιτεκτονικά μέλη από το Αμόριο

10.00 Γιώργος Πάλλης: Μεσοβυζαντινά ενεπίγραφα τέμπλα

10.15 Κωνσταντίνα Κεφαλά: Μήτηρ Θεού η Ακηδιώκτενη. Ανάγνωση και ερμηνεία μιας επιγραφής από τη Ρόδο

10.30 Νεκτάριος Ζάρρας: Επιγραφές από το ναό του Αγίου Γεωργίου στο Staro Nagoričino

10.45 Μαρία Παναγιωτίδη: Σχολιάζοντας τις επιγραφές

11.15 Συζήτηση

11.30 Διάλειμμα

Προεδρεύουν:

**Παναγιώτης Βοκοτόπουλος
Βασίλης Κατσαρός**

12.00 Τίτος Παπαμαστοράκης: Κείμενα σε μνημειακές παραστάσεις της μέσης και ύστερης βυζαντινής περιόδου

12.30 Ροδονίκη Ετζέογλου - Παναγιώτης Περδικούλιας: Επιγραφές στα δυτικά παρεκκλήσια του ναού της Οδηγήτριας στον Μυστρά

12.45 Γεώργιος Βελένης: Καλλιέργης «άριστος ζωγράφος»

13.00 Αθανάσιος Σέμογλου - Αναστάσιος Παπαδόπουλος: Συμπληρώσεις στην ανάγνωση του εικονογραφικού προγράμματος του ναού του Χριστού Βέροιας με αφορμή μια επιγραφική επισήμανση

13.15 Γιώργος Φουστέρης: Σε αναζήτηση των ζωγράφων του καθολικού της μονής Βλατάδων

13.30 Συζήτηση

13.45 Λήξη της πρωινής συνεδρίασης

Απογευματινή Συνεδρίαση

Προεδρεύουν:

**Δημήτρης Κωνσταντίος
Ευθύμιος Τσιγαρίδας**

17.00 Αρχοντούλα Αναστασιάδου: Η ανωνυμία του δωρητή στις αφιερωτικές επιγραφές

17.15 Ιωακείμ Παπάγγελος: Επιγραφή του έτους 917/8 από το Καστέλλι του Παλαιοχωρίου Χαλκιδικής

17.30 Μιχάλης Κάππας: Κάστρο Μεθώνης: η μαρτυρία μιας αδημοσίευτης επιγραφής

- 17.45 **Σταύρος Γουλούλης**: Η επιτύμβια επιγραφή και ο βίος του οσίου Αθανασίου: ένα οικοδομικό χρονικό της Μ. Μετεώρου (c. 1345-1381)
- 18.00 **Συζήτηση**
- 18.15 **Διάλειμμα**
- 18.30 **Στρογγυλή Τράπεζα με θέμα: Βυζαντινές αφιερωτικές επιγραφές. Συντονιστής: Paolo Odorico. Ομιλητές: Γιώτα Ατζακά, Γεώργιος Βελένης, Σοφία Καλοπίση-Βέρτη, Βασίλης Κατσαρός**
- 20.30 **Παρουσίαση του 30^{ου} τόμου του Δελτίου της ΧΑΕ, αφιερωμένου στη μνήμη Ηλία Κόλλια**
- 21.00 **Απονομή Επάθλου Μαρίας Θεοχάρη**
- 21.15 **Δεξίωση**

Κυριακή, 17 Μαΐου 2009

Πρωινή Συνεδρίαση

ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

α. Φορητά έργα τέχνης

Προεδρεύουν:

Ευτέρπη Μαρκή

Μαρία Καζανάκη

- 09.30 **Κωνσταντίνος Βαφειάδης**: Εικόνες του αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στη μονή Διονυσίου (τέλη 15^{ου} –τέλη 16^{ου} αι.)
- 09.45 **Ιωάννα Χριστοφοράκη**: Κρητική εικόνα του αγίου Μαρτίνου στο μουσείο Petit Palais του Παρισιού
- 10.00 **Στέλλα Frigerio-Zένιου**: Η εικόνα του Μανοέλ Τεζιπλέτ, Κύπρος 1510
- 10.15 **Αλεξάνδρα Trifonova**: Δύο εικόνες του Διονυσίου του εκ Φουρνά στη Βουλγαρία
- 10.30 **Yuliana Boycheva-Lyberatou**: Επιγραφές σε βυζαντινά και μεταβυζαντινά λειτουργικά άμφια και πέπλα: είδη, χρήσεις, σημασίες
- 10.45 **Μιχάλης Λυχούνας**: Επιτάφιος από το Ακροβούνι
- 11.00 **Δημήτριος Λιάκος - Νικόλαος Μερτζιμέκης**: Ένα άγνωστο δώρο του μεγάλου κομίσου της Βλαχιάς Neagoe στη μονή Βατοπεδίου
- 11.15 **Παρασκευή Χ. Παπαδημητρίου**: Εργαστήρια ξυλόγλυπτων βημοθύρων με επιπεδόγλυφη τεχνική στο χώρο του Prizren του Priler-Slepčë και της Αχρίδας από τον 15^ο έως τον 17^ο αιώνα

11.30 Συζήτηση

11.45 Διάλειμμα

Κατά την διάρκεια του διαλείμματος θα γίνει παρουσίαση των αναρτημένων πινακίδων: α.) **Αγγελική Στρατή - Αμαλία Γκιμουρτζίνα:** Συντήρηση των τοιχογραφιών στον Ι. Ν. Παναγίας Κουμπελιδικής Καστοριάς και β.) **Μιχαήλ Παπαβαρνάβας - Σωτήριος Παράσχου:** Η αρχιτεκτονική του καθολικού της μονής Κοιμήσεως της Θεοτόκου Αμπελακιώτισσας Ναυπακτίας.

12.15 Ετήσια Γενική Συνέλευση των μελών της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας.

Εκθέσεις πεπραγμένων 2008: α) του Διοικητικού Συμβουλίου και β) της Εξελεγκτικής Επιτροπής Οικονομικής διαχείρισης
Αρχαιρεσίες: Εκλογή νέου Διοικητικού Συμβουλίου για το διάστημα 2009-2012

Απογευματινή Συνεδρίαση

β. Μνημειακή ζωγραφική

Προεδρεύουν:

**Ιωάννα Κολτσιδά-Μακρή
Μιλτιάδης Πολυβίου**

17.00 Ιωάννης Χουλιαράς: Ένα ανώνυμο συνεργείο ζωγράφων των αρχών του 16^{ου} αιώνα στην Ήπειρο

17.15 Νεκτάριος Πέττας: Η μονή Αγίου Δημητρίου Γρεβεντιού Ιωαννίνων. Πρώτες παρατηρήσεις

17.30 Κωνσταντίνος Κατσίκης: Ο ζωγραφικός διάκοσμος του μητροπολιτικού ναού του Αγίου Νικολάου Κοζάνης (1730)

17.45 Νικολέτα Τρούπκου: Η γραφή του ζωγράφου Θεοδώρου ιερέα από την Αγία Λαρίσης

18.00 Συζήτηση

18.15 Διάλειμμα

γ. Αρχιτεκτονική

Προεδρεύουν:

**Νικόλαος Γκιολές
Γεώργιος Βελένης**

18.30 Καλλιόπη Θεοχαρίδου: Μονή Αγίου Διονυσίου στον Όλυμπο: νέα στοιχεία για την δυτική πτέρυγα και την ιστορία ίδρυσης της μονής

- 18.45 Βασίλης Μεσσής:** Το καθολικό της μονής του Αγίου Δημητρίου στο Τσάγεζι.
Ζητήματα οικοδομικών φάσεων
- 19.00 Ιωάννης Καρατζόγλου:** Μεταβυζαντινοί ναοί του Τροβάτου Ευρυτανίας
- 19.15 Μεταξούλα Χρυσάφη:** Μια άγνωστη εκκλησία στο κάστρο του Ακροκορίνθου
- 19.30 Αφροδίτη Πασαλή:** Ο Άγιος Νικόλαος στο Κακοπλεύρι Τρικάλων
- 19.45 Συζήτηση**
- 20.00 Φαίδων Χατζηαντωνίου:** Νέα στοιχεία χρονολόγησης στη δυτική πτέρυγα της μονής Παντοκράτορος Αγίου Όρους
- 20.15 Γιώτα Ψαρρή - Νίκος Ζαρίφης:** Το μοναστηριακό συγκρότημα του Αρχαγγέλου Μιχαήλ Ρουκουνιώτη στη Σύμη
- 20.30 Ξανθή Σαββοπούλου-Κατσίκη:** Η μονή του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου (Μπουνάσιας) στο νομό Γρεβενών
- 20.45 Κώστας Ζήκας:** Η αρχιτεκτονική του ναού της Αγίας Παρασκευής στην Ροδαυγή (Νησίστα) Άρτας
- 21.00 Καλλινίκη Ώττα:** Ο ναός του Αγίου Γεωργίου στη Σιάτιστα
- 21.15 Συζήτηση**
- 21.30 Λήξη της απογευματινής συνεδρίασης και του 29^{ου} Συμποσίου Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης**